

ТЕМА 3. СУБ'ЄКТИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

У відповідності до вимог ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700 *VII суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення є:*

1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

а) Президент України – є главою держави і виступає від її імені.

Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина (ст. 102).

Статус Президента, Гаранта Конституції, закріплений у Розділі 5 Конституції України, як державного службовця вищої категорії, покладає на нього обов'язок припиняти антиконституційні дії законодавчої, виконавчої та судової влади, які прямо чи опосередковано порушують основний закон України. Для виконання цього обов'язку Президент наділений відповідними повноваженнями: він має право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів (крім законів про внесення змін до Конституції України) з наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради України.

Президент України користується правом недоторканності на час виконання повноважень (ст. 105). Отже Президент України виконує відповідні повноваження – з моменту складання ним присяги народові і до моменту складання такої присяги новообраним Президентом України або дострокового припинення повноважень Президента України.

Голова Верховної Ради України, його Перший заступник та заступник.

Голова Верховної Ради України – одна з найвищих державних посад України. Голова Верховної Ради України здійснює керівництво Верховною Радою України, він обирається народними депутатами, попередньо запропонованим на пленарному засіданні Верховної Ради депутатськими фракціями чи народними депутатами

Голова Верховної Ради України володіє індивідуальним конституційно-правовим статусом, що передбачає наявність у нього власних конституційних повноважень, які існують поряд з конституційною компетенцією Верховної Ради України в цілому і покликані сприяти реалізації останньої, мають допоміжний, похідний характер від компетенції Верховної Ради України. Водночас, у здійсненні своїх повноважень Голова Верховної Ради України реалізує власну правоздатність, виступає самостійним суб'єктом публічно-правових відносин.

Верховна Рада обирає на строк її повноважень першого заступника і заступника Голови Верховної Ради України з числа народних депутатів, кандидатури яких вносяться в порядку, передбаченому для внесення

кандидатури на посаду Голови Верховної Ради України. Переобрання Голови Верховної Ради України не є підставою для обов'язкового перегляду питання про перебування на посадах першого заступника та заступника Голови Верховної Ради України. Отже Голова Верховної Ради України, його перший заступник та заступник виконує відповідні повноваження – з моменту прийняття постанови Верховної Ради України про обрання Голови Верховної Ради України, його першого заступника та заступника і до моменту прийняття постанови про відкликання з цієї посади.

Прем'єр-міністр України, перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри, інші керівники центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, та їх заступники, Голова Служби безпеки України, Генеральний прокурор України, Голова Національного банку України, Голова Рахункової палати, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

Прем'єр-міністр України – посада Голови Кабінету Міністрів в Україні. Очолює виконавчу владу в країні. Прем'єр-міністр України призначається Верховною Радою України за поданням Президента України.

Рішення про призначення Прем'єр-міністра України приймається у формі постанови Верховної Ради України. Прем'єр-міністр України керує роботою Кабінету Міністрів України, спрямовує її на виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої Верховною Радою України. Прем'єр-міністр України виконує відповідні повноваження з моменту прийняття постанови Верховної Ради України

Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри. Відповідно до статті 114 Конституції України, до складу Кабінету Міністрів України входять Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністри, міністри.

Члени Кабінету Міністрів України, крім Прем'єр-міністра України, Міністра оборони України і Міністра закордонних справ України, призначаються на посаду Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра України

Кабінет Міністрів України набуває повноважень та розпочинає роботу після складення присяги не менше ніж двома третинами від його посадового складу.

Міністр оборони України, Міністр закордонних справ України, Голова Служби безпеки України призначаються на посаду Верховною Радою України за поданням Президента України.

Прокуратуру України очолює Генеральний прокурор України, який призначається на посаду та звільняється з посади за згодою Верховної Ради України Президентом України. Верховна Рада України може висловити недовіру Генеральному прокуророві України, що має наслідком його відставку з посади.

Голова Національного банку України виконує відповідні повноваження – з моменту прийняття Верховною Радою України за поданням Президента України постанови про призначення на посаду і до моменту прийняття в такому ж порядку постанови про звільнення з посади.

Голова Рахункової палати виконує відповідні повноваження – з моменту прийняття Верховною Радою України постанови про призначення на посаду і до моменту призначення нового Голови Рахункової палати України по закінченню строку повноважень попереднього або прийняття йняття Верховною Радою України постанови про дострокове звільнення, або зупинення діяльності Рахункової палати України.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини виконує відповідні повноваження – з моменту складання присяги після прийняття постанови Верховної Ради України про його призначення на цю посаду і до складання присяги новообраним Уповноваженим.

Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим виконує відповідні повноваження – з моменту призначення на посаду Верховною Радою Автономної Республіки Крим за поданням Голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим і за погодженням з Президентом України і до моменту звільнення з посади в такому ж порядку.

б) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад, сільські, селищні, міські голови. Обрані відповідно до закону представники українського народу у Верховній Раді України. Народні депутати України не можуть мати іншого представницького мандата, бути на державній службі, обіймати інші оплачувані посади, займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності), входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за результати голосування або висловлювання у парламенті та його органах, за винятком відповідальності за образу чи наклеп. Повноваження, передбачені Конституцією України (Розділ 4) та законами України народні депутати України виконують з моменту складання присяги і до моменту припинення

повноважень Верховної Ради України, або прийняття рішення про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України або народного депутата України.

До складу сільської, селищної, міської, районної, обласної ради входять депутати, які обираються жителями села, селища, міста, району, області на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування. Строк повноважень сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, депутати якої обрані на чергових виборах, становить п'ять років. Припинення повноважень сільської, селищної, міської, районної, обласної ради має наслідком припинення повноважень депутатів відповідної ради.

в) державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування.

До державних службовців належать громадяни України, які займають посади державної служби в державному органі, органі влади Автономної Республіки Крим або їх апараті, одержують заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету, крім випадків, визначених законом, та здійснюють встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з реалізацією завдань та виконанням функцій державного органу або органу влади Автономної Республіки Крим . Зокрема, щодо:

підготовки пропозицій стосовно формування державної політики у відповідній сфері;

розроблення, експертизи та/або редагування проектів нормативно-правових актів;

надання адміністративних послуг;

здійснення державного нагляду (контролю);

управління державним майном або майном, що належить Автономній Республіці Крим, державними корпоративними правами;

управління персоналом державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим або їх апарату;

реалізації інших повноважень відповідного органу.

Посади державної служби визначаються структурою і штатним розписом державного органу, органу влади Автономної Республіки Крим або їх апарату з установленими відповідно до законодавства посадовими обов'язками у межах повноважень, визначених законодавством.

Посадовою особою місцевого самоврядування є особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету.

Посадами в органах місцевого самоврядування є:

виборні посади, на які особи обираються територіальною громадою;
виборні посади, на які особи обираються або затверджуються відповідною радою;

посади, на які особи призначаються сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради на конкурсній основі чи за іншою процедурою, передбаченою законодавством України .

Правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування визначається Конституцією України, Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів», «Про службу в органах місцевого самоврядування» та іншими законами України.

г) військові посадові особи Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів військових формувань, крім військовослужбовців строкової військової служби.

Військові посадові особи Збройних Сил України - це військовослужбовці, які обіймають штатні посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або які спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків згідно із законодавством.

Порядок призначення на військові посади встановлюється Конституцією, законами України та положеннями про проходження військової служби та служби у військовому резерві громадянами України.

Порядок проходження громадянами України військової служби, їх права та обов'язки визначаються Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу», іншими законами, відповідними положеннями про проходження військової служби громадянами України, які затверджуються Президентом України, та іншими нормативно-правовими актами.

г) судді Конституційного Суду України, інші професійні судді, члени, дисциплінарні інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, службові особи секретаріату цієї Комісії, Голова, заступник Голови, секретарі секцій Вищої ради юстиції, а також інші члени Вищої ради юстиції, народні засідателі і присяжні (під час виконання ними цих функцій).

Суддею Конституційного Суду України може бути громадянин України, який на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту і стаж роботи за фахом не менш як десять років, проживає в Україні протягом останніх двадцяти років та володіє державною мовою.

Суддя Конституційного Суду України призначається строком на дев'ять років без права бути призначеним на повторний строк.

На суддів Конституційного Суду України поширюються гарантії незалежності та недоторканності, підстави щодо звільнення з посади, передбачені статтею 126 Конституції України, та вимоги щодо несумісності, визначені в частині другій статті 127 цієї Конституції України.

Суддя Конституційного Суду України не може бути затриманий чи заарештований без згоди Верховної Ради України до винесення обвинувального вироку судом.

Статус суддів визначається Конституцією України, Законами України «Про Конституційний Суд України» та «Про судоустрій та статус суддів».

Професійним суддею є громадянин України, який відповідно до Конституції України та Закону України призначений чи обраний суддею, займає штатну суддівську посаду в одному з судів України і здійснює правосуддя на професійній основі.

Судді в Україні мають єдиний статус незалежно від місця суду в системі судів загальної юрисдикції чи адміністративної посади, яку суддя обіймає в суді.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України є постійно діючим органом у системі судоустрою України в складі одинадцяти членів, які є громадянами України, мають вищу юридичну освіту і стаж роботи у галузі права не менше двадцяти років. До складу Комісії входять:

- 1) шість суддів, які призначаються з'їздом суддів України;
- 2) дві особи, які призначаються з'їздом представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ;
- 3) одна особа, яка призначається Міністром юстиції України;
- 4) одна особа, яка призначається Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини;
- 5) одна особа, яка призначається Головою Державної судової адміністрації України.

Статус Вищої ради юстиції визначається Конституцією України і Законом України «Про Вищу раду юстиції».

Вища рада юстиції є колегіальним, незалежним органом, відповідальним за формування високопрофесійного суддівського корпусу, здатного кваліфіковано, сумлінно та неупереджено здійснювати правосуддя на професійній основі, а також за прийняття рішень стосовно порушень судьями і прокурорами вимог щодо несумісності та у межах своєї компетенції про їх дисциплінарну відповідальність.

Відповідно до Конституції України Вища рада юстиції складається з двадцяти членів.

Верховна Рада України, Президент України, з'їзд суддів України, з'їзд адвокатів України, з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ призначають до Вищої ради юстиції по три члени, всеукраїнська конференція працівників прокуратури - двох членів Вищої ради юстиції.

До складу Вищої ради юстиції входять за посадою Голова Верховного Суду України, Міністр юстиції України, Генеральний прокурор України.

На посаду члена Вищої ради юстиції може бути рекомендований громадянин України, не молодший тридцяти п'яти років і не старший шістдесяти чотирьох років, який проживає в Україні не менш як десять

останніх років, володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту та стаж роботи в галузі права не менше десяти років.

Голова Вищої ради юстиції обирається з членів Вищої ради юстиції на три роки, без права переобрання, на першому засіданні Вищої ради юстиції таємним голосуванням. Головою Вищої ради юстиції не може бути обрано членів Вищої ради юстиції, які входять до її складу за посадою.

Заступника Голови Вищої ради юстиції, який виконує обов'язки Голови в разі його відсутності, забезпечує підготовку справ до розгляду та здійснює інші повноваження, передбачені Законом України «Про Вищу раду юстиції» та регламентом Вищої ради юстиції, обирає Вища рада юстиції.

Народним засідателем, присяжним може бути громадянин України, який у випадках, визначених процесуальним законом, вирішує справи у складі суду спільно із суддею (суддями), забезпечуючи згідно з Конституцією України безпосередню участь народу у здійсненні правосуддя.

Народні засідателі, присяжні під час розгляду і вирішення справ користуються повноваженнями судді.

д) особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, державної кримінально-виконавчої служби, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, податкової міліції, особи начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту.

Відповідно до Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів УРСР від 29 липня 1991 р. № 114, до осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ належать особи, які перебувають у кадрах Міністерства внутрішніх справ і яким присвоєно спеціальні звання, встановлені законодавством.

Особами рядового і начальницького складу Держспецзв'язку відповідно до Положення про проходження служби в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації особами рядового і начальницького складу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1828, є громадяни України, які прийняті на службу за контрактом та яким присвоєні відповідно до цього Положення спеціальні звання.

Особами рядового і начальницького складу податкової міліції, це особи, яких прийнято на службу в податкову міліцію, і вони проходять службу в порядку, встановленому законодавством для осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ.

Відповідно до Положення про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 р. № 593) особами рядового і начальницького складу служби цивільного захисту є громадяни, які у добровільному порядку прийняті на службу цивільного захисту за контрактом і яким присвоєно відповідно до цього Положення спеціальні звання.

е) посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, дипломатичної служби, державної лісової охорони, державної охорони природно-заповідного фонду, центрального органу виконавчої влади,

що забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики та державної політики у сфері державної митної справи.

Прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому спеціальним законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

Відповідно до Закону України «Про прокуратуру» прокурором органу прокуратури є:

- 1) Генеральний прокурор України;
- 2) перший заступник Генерального прокурора України;
- 3) заступник Генерального прокурора України;
- 4) заступник Генерального прокурора України - Головний військовий прокурор;
- 5) керівник підрозділу Генеральної прокуратури України;
- 6) заступник керівника підрозділу Генеральної прокуратури України;
- 7) прокурор Генеральної прокуратури України;
- 8) керівник регіональної прокуратури;
- 9) перший заступник керівника регіональної прокуратури;
- 10) заступник керівника регіональної прокуратури;
- 11) керівник підрозділу регіональної прокуратури;
- 12) заступник керівника підрозділу регіональної прокуратури;
- 13) прокурор регіональної прокуратури;
- 14) керівник місцевої прокуратури;
- 15) перший заступник керівника місцевої прокуратури;
- 16) заступник керівника місцевої прокуратури;
- 17) керівник підрозділу місцевої прокуратури;
- 18) заступник керівника підрозділу місцевої прокуратури;
- 19) прокурор місцевої прокуратури.

Усі прокурори в Україні мають єдиний статус незалежно від місця прокуратури в системі прокуратури України чи адміністративної посади, яку прокурор обіймає у прокуратурі.

На прокурорів покладаються такі функції:

- 1) підтримання державного обвинувачення в суді;
- 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених цим Законом;
- 3) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Кадри Служби безпеки України складають: співробітники-військовослужбовці, працівники, які уклали трудовий договір із Службою безпеки України.

Згідно із Законом України «Про дипломатичну службу» працівники дипломатичної служби це - дипломатичні працівники та адміністративно-технічні працівники системи органів дипломатичної служби.

Дипломатичний працівник - державний службовець, який виконує дипломатичні або консульські функції в Україні чи за кордоном та має відповідний дипломатичний ранг.

Адміністративно-технічний працівник - державний службовець, який здійснює адміністративно-технічне обслуговування системи органів дипломатичної служби.

Правовий статус посадових осіб органів державної податкової служби, їх права та обов'язки визначаються Конституцією України, Податковим Кодексом України, а в частині, що не регулюється ним, - Законом України «Про державну службу» та іншими законами.

Посадовою особою контролюючого органу може бути особа, яка має освіту за фахом та відповідає кваліфікаційним вимогам, встановленим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, якщо інше не передбачено законом, та на яку покладено виконання завдань, зазначених у Митному та Податковому кодексах України.

Правовий статус посадових осіб контролюючих органів, їх права та обов'язки визначаються Конституцією України, Податковим та Митним кодексами України, а в частині, що не регулюється ними, - Законом України «Про державну службу» та іншими законами.

Працівники органів доходів і зборів, на яких Митним кодексом України покладено виконання завдань щодо створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення безпеки суспільства, захист митних інтересів України, здійснення організаційного, юридичного, кадрового, фінансового, матеріально-технічного забезпечення діяльності цих органів, є посадовими особами. Посадові особи органів доходів і зборів є державними службовцями.

Правове становище посадових осіб органів доходів і зборів визначається Митним Кодексом України, а в частині, не врегульованій ним, - законодавством про державну службу та іншими актами законодавства України.

є) члени Національного агентства з питань запобігання корупції.

Члени Національного агентства з питань запобігання корупції, працівники апарату Національного агентства та його територіальних органів є державними службовцями.

ж) члени Центральної виборчої комісії.

Члени Центральної виборчої комісії відповідно до Закону України «Про Центральну виборчу комісію» є посадовими особами.

з) посадові та службові особи інших державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим.

Згідно із приміткою до статті 364 Кримінального кодексу України службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним

повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також обіймають постійно чи тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Для цілей статей 364, 368, 368-2, 369 КК України до державних та комунальних підприємств прирівнюються юридичні особи, у статутному фонді яких відповідно державна чи комунальна частка перевищує 50 відсотків або становить величину, що забезпечує державі чи територіальній громаді право вирішального впливу на господарську діяльність такого підприємства.

Службовими особами також визнаються посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), а також іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів.

2) особи, які прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

а) посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті.

Відповідно до абзацу третього частини другої статті 81 Цивільного кодексу України юридичні особи публічного права створюються за розпорядчими актами Президента України, органу державної влади, органу влади АР Крим або органу місцевого самоврядування. Порядок утворення та правовий статус юридичних осіб публічного права встановлюються Конституцією України та законом.

Згідно з Класифікацією організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004, затвердженої наказом Державного комітету з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28.05.04 № 97, то серед них:

а) державні, казенні, комунальні підприємства (пп.пп. 3.1.4 – 3.1.6). Їхній статус визначено ст.ст. 73, 76, 78 ГКУ;

б) органи державної влади (законодавчої, виконавчої, судової) та органи місцевого самоврядування (пп.пп. 3.4.2 – 3.4.3);

в) державні та комунальні організації, установи, заклади (пп.пп. 3.4.4 – 3.4.5), серед яких і бюджетні установи.

Категорії осіб, які прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави чи органів місцевого самоврядування ідентифікуються досить складно.

Для визначення статусу таких осіб слід врахувати, те що головним критерієм віднесення їх до кола посадових осіб є наявність організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій.

Відповідно до судової практики, яка склалася і знайшла своє відображення в узагальненні Верховного Суду України (постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 5 «Про судову практику у справах про хабарництво») організаційно-розпорядчими обов'язками є обов'язки по здійсненню керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форм власності. Такі функції виконують, зокрема, керівники міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних, колективних чи приватних підприємств, установ і організацій, їх заступників, керівників структурних підрозділів (начальники цехів, завідувачі відділами, лабораторіями, кафедрами), їх заступники, особи, які керують ділянками робіт (майстри, виконробы, бригадири тощо).

У той же час під адміністративно-господарськими обов'язками розуміються обов'язки по управлінню або розпорядженню державним, колективним чи приватним майном (установлення порядку його зберігання, переробки, реалізації, забезпечення контролю за цими операціями тощо). Такі повноваження в тому чи іншому обсязі є у начальників планово-господарських, постачальних, фінансових відділів і служб, завідуючих складами, магазинами, майстернями, ательє, їх заступників, керівників відділів підприємств, відомчих ревізорів та контролерів тощо.

б) особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, оцінювачі, а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, члени трудового арбітражу, третейські судді під час виконання ними цих функцій, інші особи, визначені законом).

Аудитор - фізична особа, яка має сертифікат, що визначає її кваліфікаційну придатність на заняття аудиторською діяльністю на території України. Діяльність аудитора може здійснюватись як фізичною особою - підприємцем, так і у складі аудиторської фірми з дотриманням вимог Закону та інших нормативно-правових актів.

До компетенції аудиторів - перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів.

Аудиторам забороняється безпосередньо займатися іншими видами підприємницької діяльності, що не виключає їх права отримувати дивіденди від акцій та доходи від інших корпоративних прав.

Нотаріус - це уповноважена державою фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності.

Нотаріусом може бути громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як три роки, склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Згідно із статтею 6 Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» оцінювачами можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які склали кваліфікаційний іспит та одержали кваліфікаційне свідоцтво оцінювача відповідно до вимог зазначеного Закону.

Професійна оціночна діяльність полягає в організаційному, методичному та практичному забезпеченні проведення оцінки майна, розгляді та підготовці висновків щодо вартості майна.

Діяльність судових експертів, пов'язана з оцінкою майна, здійснюється на умовах і в порядку, передбачених Законом України «Про судову експертизу».

Арбітражний керуючий - фізична особа, призначена господарським судом у встановленому порядку в справі про банкрутство як розпорядник майна, керуючий санацією або ліквідатор з числа осіб, які отримали відповідне свідоцтво і внесені до Єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України.

Трудовий арбітраж - орган, який складається із залучених сторонами фахівців, експертів та інших осіб і приймає рішення по суті трудового спору (конфлікту).

Кількісний і персональний склад трудового арбітражу визначається за згодою сторін. Голова трудового арбітражу обирається з числа його членів. До складу трудового арбітражу також можуть входити народні депутати України, представники органів державної влади, органів місцевого самоврядування й інші особи.

Трудовий арбітр - це підготовлена особа, яка в разі залучення її сторонами колективного трудового спору (конфлікту) для участі в роботі трудового арбітражу, набуває статусу члена трудового арбітражу і має право розгляду колективного трудового спору (конфлікту) з метою прийняття рішення по його суті.

Третейський суддя – фізична особа, призначена чи обрана сторонами у погодженому сторонами порядку або призначена чи обрана відповідно до Закону України «Про третейські суди» для вирішення спорів у третейському суді.

3) особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інші особи, які не є службовими особами та перебувають з підприємствами, установами, організаціями в трудових відносинах, у випадках, передбачених Законом України «Про запобігання корупції».